

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01. Одеса. 2004. 222 с.

3. Саннікова О.П. Континуально-ієрархічна модель особистості. Наука і освіта. 2018. № 9-10/CLXXIV-CLXXV. С. 111-119.

ОРЛЕНКО Ірина Миколаївна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ З ООП В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГОР

Сучасна система освіти орієнтована на створення інклюзивного освітнього простору, що забезпечує рівні можливості для всіх дітей, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Питання інклюзивної освіти в Україні досліджували А. Колупаєва, Л. Прохоренко, Л. Потапюк, І. Серeda, О. Таранченко, Н. Ярмола, Г. Соколова та ін. [1,3].

Одним із ключових завдань інклюзивної освіти є розвиток креативного потенціалу кожної дитини, адже креативність сприяє адаптації до змін, формуванню критичного мислення та соціальній інтеграції. Л. Потапюк, А. Лук'янчук вивчали питання розвитку креативного потенціалу дітей з особливими освітніми потребами [2]. Однак діти з ООП часто стикаються з бар'єрами у розвитку творчих здібностей через когнітивні, сенсорні чи соціально-емоційні труднощі. Це вимагає розробки та впровадження спеціальних психолого-педагогічних підходів, які сприятимуть розвитку їхньої креативності. Сучасне суспільство сприймає креативність як набір для виживання. Це складна навичка для мислення та адаптації до швидко мінливого середовища. Креативність тісно пов'язана з емоційним інтелектом.

Розвиток креативності у дітей з особливими освітніми потребами – це ключовий аспект їхньої освіти та соціалізації. Бо креативність є навігатором по соціальних, економічних, політичних та інших структурах. Креативність важлива в інклюзивній освіті, оскільки вона покращує навички адаптації і вирішення проблем, підтримує емоційний та когнітивний розвиток дитини з ООП. Діти часто мають нестандартне мислення, унікальне сприйняття світу та особливий спосіб взаємодії з інформацією. Існує сім станів активації мозку, що пов'язані з творчістю. Зв'язок допомагає генерувати кілька рішень проблеми, міркування маніпулює інформацією, візуалізація вмикає візуальне мислення, в той час як поглинання дозволяє сприймати з легкістю новий досвід, перетворенню негативної енергії на творчість допомагає трансформація, оцінювання виконує судження, а потік фонтанує думки. Таким чином, ми можемо перемикатися з одного стану на інший, підтримуючи творчість. Але діти з ООП самотійно не в змозі перемикатися між цими станами. Потрібна допомога дорослого. Це означає, що традиційні методи стимулювання креативності потрібно адаптувати під їхні потреби.

Діти з ООП потребують адаптованих завдань, що враховують їхній потенціал, сильні та слабкі сторони, зону найближчого розвитку. Використання диференційованих стратегій та мультимодальних підходів у навчанні сприятиме активізації творчих здібностей дітей. Використання анімаційних вправ, квестів, рольових ігор і творчих проєктів сприяє розвитку уяви, гнучкості мислення та навичок командної роботи.

Психологічний комфорт і прийняття в інклюзивному класі є ключовими факторами розвитку творчості, оскільки вони зменшують страх помилок та сприяють самовираженню. Знаючи психофізичні особливості розвитку дитини з ООП, ми можемо створити умови для розвитку її творчого потенціалу. Адже, результати тестування за методикою Leiter-3, можуть допомогти розробити персоналізовані підходи до розвитку креативності. Наприклад, дітям із сильними візуально-просторовими здібностями можна запропонувати більше завдань на конструювання, а дітям із сильними емоційними реакціями – творчі завдання через гру та мистецтво.

Так, для дітей із труднощами мовлення або когнітивними порушеннями важливі візуальні підказки. Використання карток, коміксів або інтерактивних панелей із малюнковими завданнями може допомогти їм виражати ідеї без слів. Діти з РАС, наприклад, часто мають труднощі з уявними ситуаціями, але водночас можуть виявляти неймовірну увагу до деталей. Формат рольових ігор із конкретними сценаріями та поступовим ускладненням може допомогти їм розвивати творчі навички та емоційний інтелект. Для дітей із функціональними труднощами та соціоадаптаційними важливо підбирати стратегії розвитку креативності, які враховують їхні особливості сприйняття, уваги та моторики.

Наприклад, методи ТРВЗ (теорії розв'язання винахідницьких задач) добре працюють із дітьми, яким складно адаптуватися до шаблонного мислення. Вони вчать бачити проблему з різних боків і пропонувати кілька варіантів рішень.

В інклюзивному просторі, зазвичай є додаткові можливості для розвитку дітей з ООП. Інтерактивні ігри можуть бути елементами корекційно-розвиткових занять чи занять з інформатики для дітей з ООП. Для розвитку креативності дітей з ООП було розроблено інтерактивну гру за методом «асоціативного стрибка». Гра допомагатиме дітям розвивати мовлення, логічне та асоціативне мислення, пропонуючи їм поєднувати випадкові слова, зображення або ситуації. Гра має різні рівні, місію та персонажів. Ігрова мета: допомогти головному герою розкрити приховані зв'язки між предметами/явищами, використовуючи асоціації. Дитина допомагає головному герою подорожувати між світами фантазії. Щоб відкрити нову локацію, треба знаходити зв'язки між предметами. Кожен світ має свою тему і свій стиль: «Острів пригод», «Місто загадок», «Космос асоціацій». На I рівні потрібно знайти асоціацію. Дитина бачить дві картинки та має вибрати правильний зв'язок.

1. На екрані з'являються два предмети («сонце» і «лимон»).

2. Гра пропонує три варіанти асоціацій (наприклад, «кислий», «жовтий», «гарячий»).

3. Дитина обирає найкращий зв'язок (правильних відповідей може бути кілька).

4. Якщо вибір правильний – анімація (сонце й лимон світяться), якщо ні – підказка.

Важливою умовою створення інтерактивних ігор є адаптація матеріалу для будь-якої категорії освітніх труднощів у дитини. Так, для дітей з РАС потрібні чіткі картинки без зайвих деталей, для дітей із порушеннями слуху – анімація або текстові пояснення, для дітей із моторними труднощами – управління голосом або натисканням.

Отже, на II рівні потрібно створити ланцюжок асоціацій. Дитина має поєднати кілька предметів у логічний ланцюжок.

1. Дитина бачить один предмет (наприклад, «риба»).

2. Гра пропонує три варіанти наступного кроку: «море», «сонце», «дерево».

3. Якщо вибір правильний, додається наступний крок у ланцюжку (наприклад, «море – корабель»).

4. Коли ланцюжок завершено, гра анімує всі об'єкти у вигляді історії.

Адаптацією матеріалу на даному рівні будуть для дітей із СДВГ – таймер або бонуси за швидкість. Для дітей із моторними труднощами авто-з'єднання слів, якщо дитина просто торкається об'єктів.

На III рівні дитина створює історію за допомогою певних адаптацій. Дитина складає казку з випадкових слів або картинок. На екрані з'являються три випадкові слова чи предмети (наприклад, «ракета», «яблуко», «кіт»). Дитина має придумати коротку історію, що пов'язує ці слова. Доступні три способи відповіді:

1. Озвучити історію (гра записує голос і відтворює).

2. Написати історію (якщо дитина може друкувати).

3. Вибрати готові фрази (для дітей, які не можуть сформулювати усно).

4. Якщо історія логічна – гра оживляє її у вигляді мультфільму.

Для дітей із мовленнєвими труднощами потрібні кнопки з підказками фраз. Для дітей із функціональними труднощами потрібно створити можливість прослухати слова перед вибором (повільно і чітко проговорені).

Власний анімаційний мультфільм є винагородою для дитини. Але під час гри теж потрібно використовувати систему винагород. Можна зібрати зірочки за кожен правильний вибір, розфарбувати героя після проходження рівня. Персонажі можуть коментувати вибір дитини (наприклад, «Ого, цікава ідея!»). Запропонована гра є лише одним з інструментів, що поєднує інтерактивність, адаптивність та гейміфікацію. Це робить навчання захопливим і доступним та сприяє розвитку креативності у дітей з ООП.

Таким чином, розвиток креативності у дітей з ООП в інклюзивному просторі потребує комплексного підходу, що охоплює індивідуалізацію,

інтерактивність, емоційну підтримку та використання сучасних технологій. Це сприятиме не лише їхньому творчому самовираженню, а й успішній інтеграції в соціум та майбутній професійній самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 2019. 304 с
2. Потапюк Л.М., Лук'янчук А.О. Розвиток креативного потенціалу дітей з особливими освітніми потребами. *Імідж сучасного педагога*. № 2 (215) 2024. С. 144-149.
3. Ярмола Н. А., Тороп К. С. Системоутворювальна роль компетентностей в організації навчального процесу для дітей з особливими потребами. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2021. Вип. 40. С. 99–106.

ОСТАПЕНКО Марина Анатоліївна

КРЕАТИВНІСТЬ У ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

Сучасний світ, що характеризується низкою проблем і викликів, серед іншого, потребує креативних підходів їхнього вирішення. Розвиток сучасного суспільства потребує людей з креативним мисленням. У працях вітчизняних дослідників часто використовується термін креативності. Дослідники, розглядаючи креативність і творчість, пишуть про креативне суспільство, креативну економіку, креативне місто, креативний клас, креативний менеджмент тощо. Аналіз наукових джерел з окресленої проблематики дозволяє визначити дослідження у психології, педагогіці, культурології, соціології, економіці. Разом з тим, усе частіше можна почути про актуальність і важливість креативного мислення і креативних підходів для політичної сфери, зокрема для сфери управління, лідерства, політичної комунікації, політичної участі. У сучасному політичному процесі креативність виступає одним із інструментів адаптації до змін, формування нових стратегій, посилення активності громадян у політичному житті.

Щоб осмислити значення креативності у політичному житті і політичній сфері, слід визначити сутність цього поняття. Сучасні дослідники акцентують увагу у змісті креативності на створенні чогось нового. Вітчизняні науковці зосереджуються переважно на соціально-філософському і психологічному аспектах його розуміння. У філософії, як вказує С. Шандрук, творчість розкриває «найвищу форму активності свідомості людини, що дозволяє створювати якісно нові, оригінальні соціально-значимі матеріальні і духовні цінності; методи дослідження і перетворення світу через активну взаємодію суб'єкта креативності

MUZYCHENKO Ganna Creativity as a key to successful scientific projects	316
НАЧИНОВА Олена Василівна Умови формування мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку	318
НОЗДРОВА Оксана Павлівна Використання інтегрованого навчання для розвитку креативного мислення майбутніх вчителів	321
OKOROKOVA Vira Development of creativity as an important component of professional training of students in higher education institutions	325
ОЛЛО Василь Петрович Потенціал компетентності та розвитку соціально-креативної моделі викладач-слухач пенітенціарної освіти	329
ОРИЩЕНКО Оксана Анатоліївна Інноваційність та емпатія: індивідуально-психологічні особливості	331
ОРЛЕНКО Ірина Миколаївна Розвиток креативності у дітей з ООП в інклюзивному просторі з використанням інтерактивних ігор	334
ОСТАПЕНКО Марина Анатоліївна Креативність у політичній сфері	337
ОЧЕРЕТНИЙ Володимир Олександрович Розвиток креативності майбутнього педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій	341
ПАВЕЛКО Ірина Іванівна Роль випереджувальної педагогіки у розвитку креативного мислення у курсантів військових вишів	343
ПАЛЬГУЙ Інна Вікторівна Формування психологічної компетентності учителя в контексті сталого розвитку	348
ПИСКУН Оксана Миколаївна Застосування технік творчого і критичного мислення у професійній підготовці майбутніх педагогів	351
ПІВОВАР Сергій Петрович Емоційний інтелект як показник у формуванні стійкості до стресу в молодших школярів під час дистанційного навчання	354
PRONOZA Inna Formation Of Creative Thinking In Political Science Students: Innovative Educational Practices	359
РАЙТАРОВСЬКА Надія Геннадіївна Креативність як засіб подолання травматичних переживань у дітей-біженців, які повернулися з-за кордону під час війни	362
РЕДІНА Євгенія Валентинівна Креативний менеджмент в розвитку інноваційної культури організації	364
РУБАНСЬКА Ольга Яківна Креативність у викладанні інформатики в початковій школі	368
РУЧКІНА Маріанна Миколаївна Креативне мислення як складова підготовки фахівців нового покоління	373
Савченкова Марія Вікторівна Розвиток soft skills і критичного мислення у студентів: сучасні освітні імперативи	375